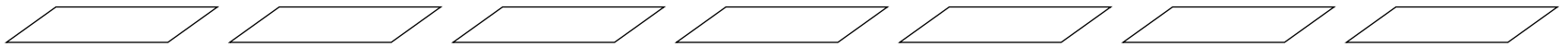

**Vaspitna uloga i značaj:
govorno-jezički razvoj i
komunikacija, porodica,
kontekst, osobine ličnosti**

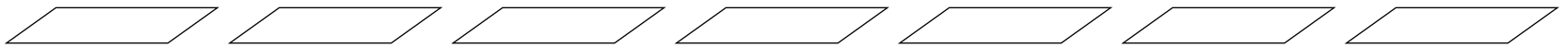
Doc.dr Tamara Milić

Scenario - sadržaj

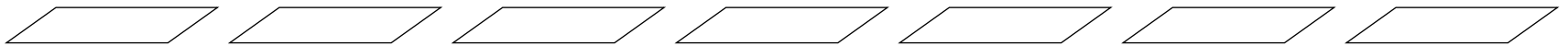
Govorno-jezički razvoj i komunikacija

Porodica, socio-ekonomski kontekst

Osobine ličnosti

Govorno-jezički razvoj

Za očekivani govorno - jezički razvoj

Organski preduslovi: formiran govorni aparat, dobar sluh, morfološko i funkcionalno sazrijevanje moždane kore.

Psihički faktori: razvijenost opažanja, predstava, učenja, mišljenja i sposobnosti u uzajamnoj vezi sa govorom; potkrepljivanje govorne aktivnosti, emocionalna stabilnost.

Socijalni faktori: socijalni govorni uzor blizak detetu i stimuliše imitaciju, govorna kulturna sredina, ukupna aktivnost deteta i njegovo doživljavanje.

Faze razvoja govora

Prelingvistička faza: a. Respiracija (prvi krik/plač), b. Vokalizacija - Glasovi se javljaju spontano, sazrijevanjem; c. Slogovanje (brbljanje) d. Opažanje i razumijevanje govora drugih;

Lingvistička faza - a. Prva riječ, b. Uvećavanje rječnika, c. Razvoj rečenice; Semantički razvoj - procesa razumijevanja i stvaranja značenja

Teorije usvajanja govora

Bihevioralne - polazi od principa potkrepljenja socijalne prirode; Braun daje teoriju: dijete podražava govor odraslih; majka "podražava" ali i upotpunjuje dječji govor; dijete podražava svoju "popravljenу verziju"; dijete samo pravi govorni iskaz sastavljen prema pravilima koja samo otkriva iz jezika.

Luis - učenje jezika je dinamička cjelina u kojoj dijete u interakciji sa sredinom od prvog dana koristi glasove u istoj funkciji u kojoj se koristi govor odraslih.

Vaspitanje i govorno-jezički razvoj

Kroz vaspitne postupke, interakciju i bogato govorno okruženje, dijete usvaja pravila jezika, razvija se kognitivno, socio-emocionalno

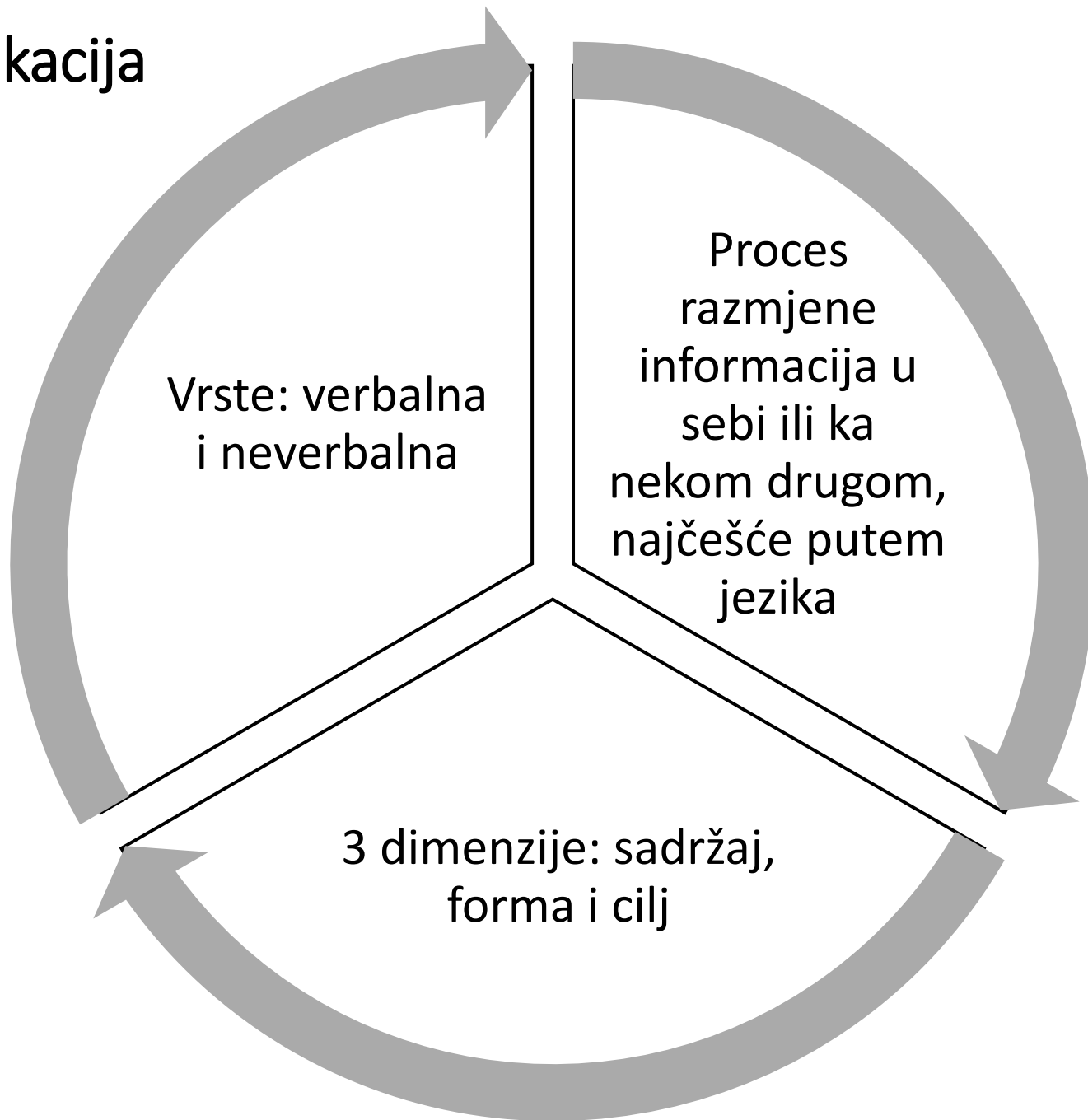
Rana stimulacija: Količina i kvalitet govora kojem je dijete izloženo od rođenja utiču na brzinu usvajanja, kvalitet i kvantitet vokabulara

Interakcija i emocionalna povezanost: Topla, sigurna i stimulativna sredina podstiče dijete da komunicira i izražava svoje potrebe, bude sigurno, samopouzđano

Segment razvoja – predškolsko vaspitanje: igra, razmjena, iskustvo, dobar model, vizuelna podrška, samozbrinjavanje

Slušanje djeteta, čitanje knjiga, razgovor, stimulativne aktivnosti, imenovanja, razbrajalice, tapšalice - direktno utiče na razvoj jezičkih sposobnosti, rješava izazove, konflikte

Komunikacija

Direktno

agresivna: autokratska, arogantna, bezošćajna, netolerantna, tvrdoglava i diktatorska

Indirektno

agresivna: sarkastična, prevarantska, dvosmislena, manipulativna i izaziva krivicu.

Forma

Ponizna: cvileća, bespomoćna, pasivna, neodlučna i pravdajuća

Asertivna: direktna, otvorena, iskrena, prihvatajuća, odgovorna i spontana, poštovanje drugog, bez vrednovanja i/ili optuživanja - konstruktivan, nenasilan način rješavanja konflikta

Konflikti

Sukob, sučeljavanje različitih mišljenja, interesa, stavova, namjera, težnji, potreba...

Spoljašnji: dvije, više osoba, grupa, naroda...

Unutrašnji: sukob dvaju različitih, po intenzitetu sličnih, a po smjeru suprotnih motiva

Vrste konflikata

Dvostrukog privlačenja: Kada pojedinac ne može da se opredijeli za jednu od obje poželjne alternative (npr. Buridanov magarac)

Dvostrukog odbijanja: Kada pojedinac treba da izabere između dvije podjednako neprijatne i nepoželjne alternative (ostati na poslu koji ne voliš ili izgubiti i taj posao)

Istovremenog privlačenja i odbijanja: Kada pojedinca neki cilj istovremno i privlači i odbija (npr. pušenje) – fenomen ambivalencije

Konflikt uloga: Jedna osoba više uloga - Unutar jedne uloge (npr. adolescencija)

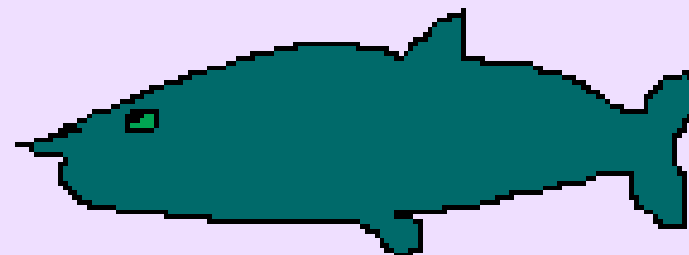
p
o
p
u
š
t
a
n
j
e

- +

Plišani meda

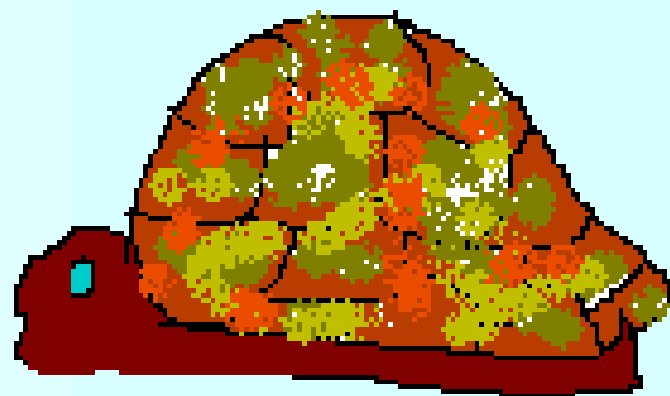
++

Delfin

d
o
g
o
v
a
r
a
n
j
e

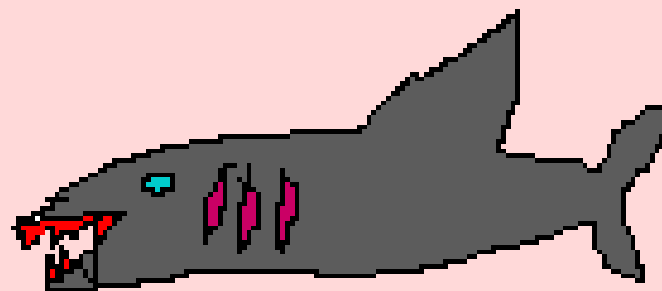
p
o
v
l
a
č
e
n
j
e

--

Kornjača

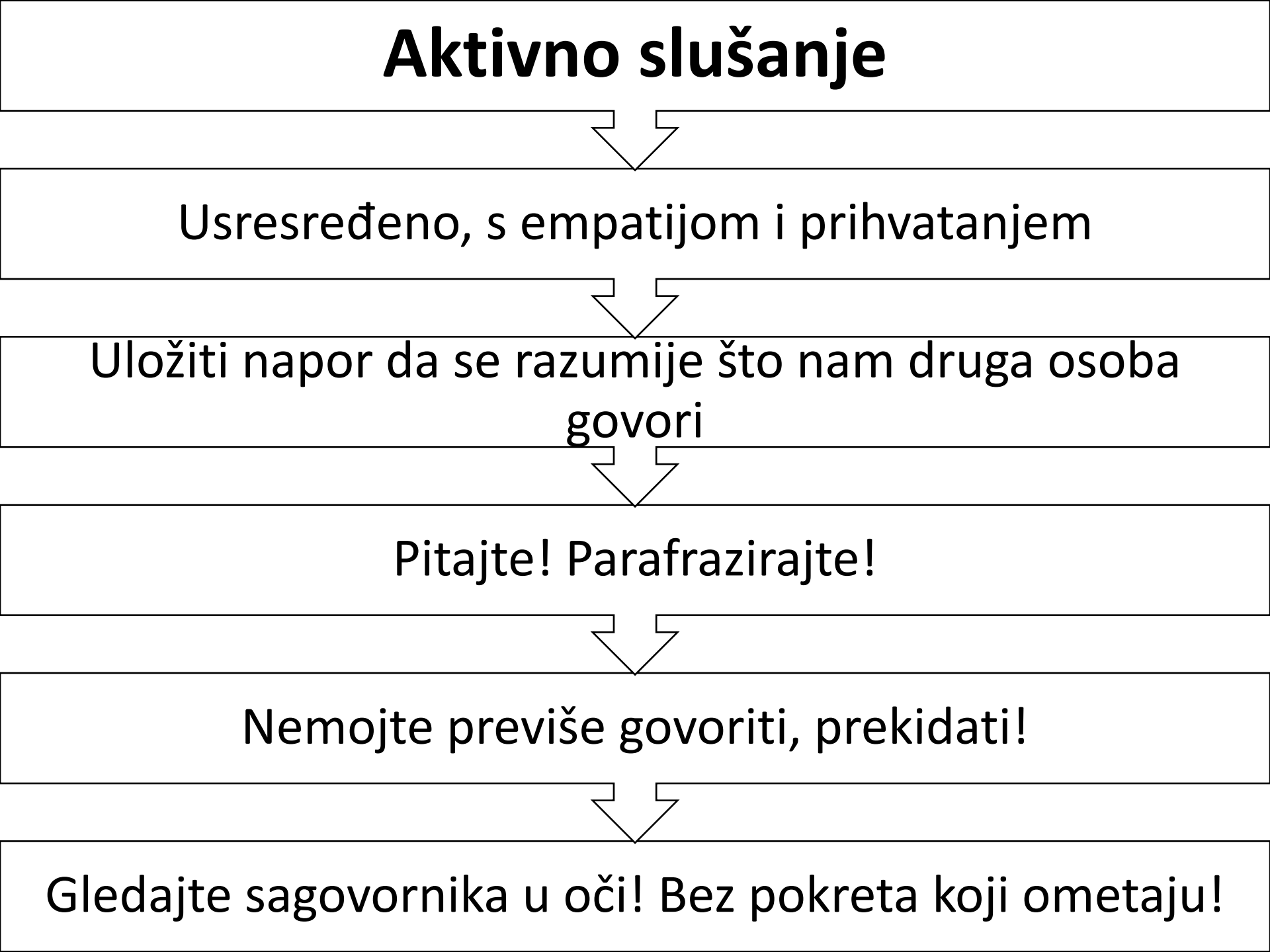
+ -

Ajkula

n
a
p
a
d
a
n
j
e

Aktivno slušanje


```
graph TD; A[Aktivno slušanje] --> B[Usresređeno, s empatijom i prihvatanjem]; B --> C[Uložiti napor da se razumije što nam druga osoba govori]; C --> D[Pitajte! Parafrazirajte!]; D --> E[Nemojte previše govoriti, prekidati!]; E --> F[Gledajte sagovornika u oči! Bez pokreta koji ometaju!];
```

Usresređeno, s empatijom i prihvatanjem

Uložiti napor da se razumije što nam druga osoba govori

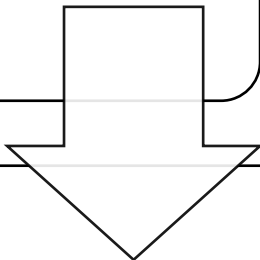
Pitajte! Parafrazirajte!

Nemojte previše govoriti, prekidati!

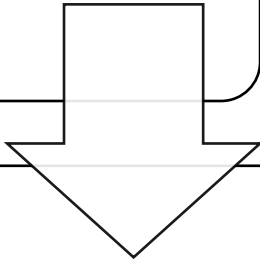
Gledajte sagovornika u oči! Bez pokreta koji ometaju!

Model JA-poruke

1) Realan i objektivan **opis**
kako vidim i razumijem
situaciju

2) Govorim o **svojim**
oštećanjima i potrebama

3) **Nudim rješenje** koje bi
obojema odgovaralo!

Komunikacija u nastavnom procesu

Kanal za prenošenje/usvajanje znanja – umijeće nastavnika = Uspješnost vaspitno-obrazovnog rada i poučavanja uslovljena kvalitetom interpersonalne ostvarene komunikacije

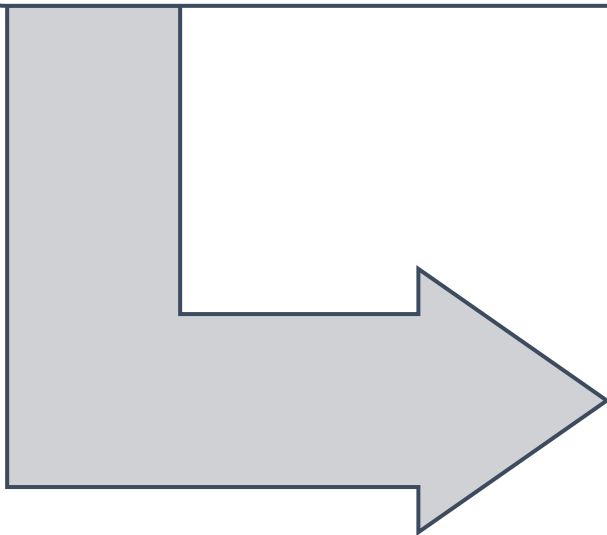
Primjerena vaspitno-obrazovna komunikacija doprinosi kvalitetu i uspjehu nastavnog procesa, angažovanosti učenika u nastavi

Kanal za razvoj vrijednosti, stavova, osobina ličnosti – ophođenje, jedno ili dvosmjerno; za socijalizaciju – vršnjačka (spontana, upravljana)

Verbalno (znanje, stručnost, sadržaj, relevantnost) – neverbalno (izraz, ton, fokus)

Polazište

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima: “materinstvo i djetinjstvo imaju pravo na posebnu brigu i zaštitu”, a porodica je “prirodna i osnovna jedinica društva”

Konvencija o pravima djeteta obavezuju države na intersektorske, sistematske, integrativne, koordinisane strategije zasnovane na pravima djeteta, s fokusom na rano učenje i uključivanje roditelja u planiranju usluga

Roditelji prvi učitelji: svijest o samom sebi, stavovi, pogledi i shvatanja, socijalno ponašanje, vještine, vrijednosti

```
graph TD; A["Roditelji prvi učitelji: svijest o samom sebi, stavovi, pogledi i shvatanja, socijalno ponašanje, vještine, vrijednosti"] --> B["Prva socijalizacija: iskustva o životu, ljudima, međusobnim odnosima."]; B --> C["Odnos, klima, atmosfera, dinamika = 3 faktora: ljubav, ošjećaj sigurnosti, sklad i harmonični odnosi između roditelja"]; C --> D["Uslovljavanje, instrumentalno učenje (usmjereno cilju; posljedice određuju ponašanje), Učenje po modelu"]; D --> E["Transgeneracijski prijenos - načini ponašanja, uvjerenja, vrijednosti i stavovi. Porodični obrasci modeli koje inkorporiramo u ličnost i repertoar ponašanja."];
```

Prva socijalizacija: iskustva o životu, ljudima, međusobnim odnosima.

Odnos, klima, atmosfera, dinamika = 3 faktora: ljubav, ošjećaj sigurnosti, sklad i harmonični odnosi između roditelja

Uslovljavanje, instrumentalno učenje (usmjereno cilju; posljedice određuju ponašanje), *Učenje po modelu*

Transgeneracijski prijenos - načini ponašanja, uvjerenja, vrijednosti i stavovi. Porodični obrasci modeli koje inkorporiramo u ličnost i repertoar ponašanja.

Vrste porodice

Potpuna

- Usaglašenost
- Stabilnost uloga
- Dinamika
- Iskustva

Jedno - roditeljska

- Preraspodjela odgovornosti, brige, interakcije
- Uticaj prethodnog iskustva, trenutnih pozicija, odnosa, uticaja
- Ekonomska – materijalna stabilnost, ili tenzija
- Modelovanje

Starateljska hraniteljska

- Vještine dodatne brige za decu
- Podrška
- Usluge
- Poznavanje razvoja

Usvojiteljska

Stavovi, otvorenost u odnosu, prihvatanje
Status roditelja
Vezanost
Kompetencije

Vježba – Pogodi stil roditeljstva

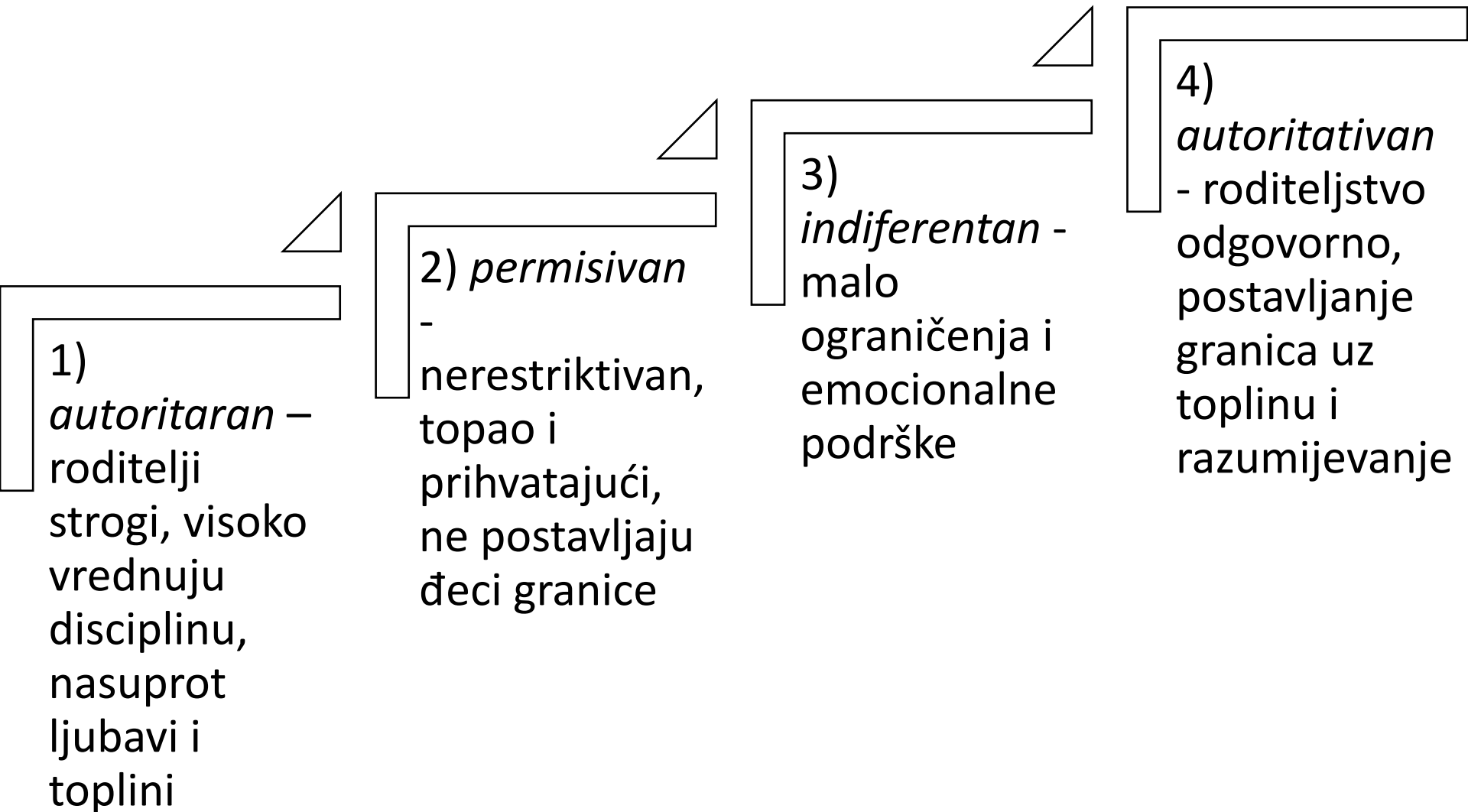
Moraš da ideš u muzičku, jer ja smatram da je to za tebe dobro. Kad dođeš kući sviraćeš još sat vremena.

Idi napolje. Ostani koliko ti je volja.

Sama odluči da li želiš da se slikaš za uspomenu na I razred.

Ići ćemo danas da kupiš patike. Izabraćeš one koje ti se dopadaju. Bilo bi dobro da znaš da raspolaganju imamo 50 eura.

Stilovi roditeljstva

1)
autoritaran –
roditelji
strogi, visoko
vrednuju
disciplinu,
nasuprot
ljubavi i
toplini

2) *permisivan*
-
nerestriktivan,
topao i
prihvatajući,
ne postavljaju
đeci granice

3)
indiferentan -
malo
ograničenja i
emocionalne
podrške

4)
autoritativan
- roditeljstvo
odgovorno,
postavljanje
granica uz
toplinu i
razumijevanje

Socio-ekonomski kontekst

Viši socioekonomski status: zanimanje, obrazovanje, porodični prihod - stimulativna sredina nudi sigurnost, iskustvo, podsticaj, potkrepljenje - mogućnost da se deci pruže izvori saznanja, iskustvo, literatura, kućna biblioteka...

Identifikacija s roditeljima: učenici koji postižu visoke rezultate u usvajanju nastavnih sadržaja u većini slučajeva potiču iz porodica sa visokim nivoom obrazovanja i ekonomskim statusom.

Očekivanja roditelja: dobar uspjeh i visok nivo postignuća kad očekuju visoke ocjene - ne postižu dobar uspjeh u nastavi učenici čiji roditelji ne očekuju veliki uspjeh i nisu angažovani po tom pitanju.

Nestimulativnost -
(a) Nepovoljni govorni obrasci i komunikacija; (b) Manje iskustva, podsticaja, očekivanja; (c) Manje mogućnosti da rješavaju misaone probleme.

Average difference in PISA scores between 15-year-old disadvantaged and advantaged students

Ostali agensi

Škola

- Planski uticaj na razvoj deteta.
- Kompetencije, SEV, formiranje određenih moralnih shvatanja
- Važni sadržaj (školski program), način izvođenja nastave i organizacija školskog života

Vršnjaci

- Veliki uticaj na formiranje stavova, moralnih principa, interesovanja, načina razmišljanja, ponašanja, izražavanja, zabavljanja.
- Uticaj raste postepeno, najintenzivniji u pubertetu i adolescenciji

Kultura

- Zajednice se razlikuju po usvojenim pravilima ponašanja, običajima, stavovima, normama, vrijednostima.
- Tradicija, uloge, očekivanja...

Osobine ličnosti

U sličnim situacijama ponašamo se slično –
dosljedno

Svaki čovjek ima svojstven, karakterističan način
ponašanja

Razvijaju se pod uticajem nasljeđa, roditelja,
vršnjaka, socijalnog i kulturološkog konteksta

Ne postoji samo jedna osobina koju osoba ispoljava:
više osobina čine organizaciju, integraciju i jedinstvo

Javlja se u svakoj ljudskoj aktivnosti istovremeno i
povezano

Domaći - Kako su povezani

Agensi

☐ Porodica

☐ Škola

☐ Vršnjaci

☐ Kultura

Komunikacija u nastavnom procesu

☐ Uspješnost

☐ Kvalitet: verbalno -
 neverbalno

☐ Vrijednosti, stavovi

Lista poruka - Rječnik	Stilovi roditeljstva	Ponašanje - posljedica	Vrsta vezanosti

Domaći - Kako su povezani